

Когато става дума за терапии

- ✓ **Стъпка №1:** Струва ли си терапията на пръв поглед?
- ✓ **Стъпка №2:** Как се прилага в конкретния случай на моето дете?
- ✓ **Стъпка №3:** Как се тества ефективността на дадена терапия, за да стане тя научно доказана?

Когато става дума за терапии: Стъпка №1

- ✓ Кой е създал терапията?
- ✓ Какъв е неговият опит и квалификация?
- ✓ Има ли конфликт на интереси? (финансов, личен и др.)

Когато става дума за терапии: Стъпка №1

- ✓ Каква е **целта** на терапията?
- ✓ Кои **сфери** на аутистичните **симптоми се опитва да промени?**
- ✓ **Каква е теоретичната обосновка?**
Какъв е механизъмът зад очаквания **ефект?**

Когато става дума за терапии: Стъпка №1

- ✓ Каква е теоретичната обосновка?
Какъв е механизмът зад очаквания
ефект?
- ✓ **Важно:** Аутизмът се дефинира и
диагностицира на база **поведение** на
детето. => **Механизмът на терапията
трябва да влияе на ПОВЕДЕНИЕТО.**

Когато става дума за терапии: Стъпка №1

Все повече и повече изследвания показват, че развитието на **нервната система на децата с аутизъм се различава** от това на типично развиващите се деца, но все още **НЕ сме открили точният механизъм на взаимодействие между определена функция на мозъка и конкретно поведение.**

Когато става дума за терапии: Стъпка №1

- ✓ **Краткотраен** или **дълготраен** се очаква да бъде ефектът на терапията?
- ✓ Какъв е контекстът на терапията?
 - ✓ Къде? Вкъщи, в училище, в център;
 - ✓ От кого се провежда? Терапевт, връстник, учител, родител;

Когато става дума за терапии: Стъпка №1

- ✓ Уменията, които се тренират, полезни ли са в ежедневието?
Пренасяне от **терапевтичен** в **ежедневен** контекст.
- ✓ Спонтанност и зависимост от подкрепа;

Когато става дума за терапии: Стъпка №2

- ✓ Една и съща терапия ли се предлага на всички деца с аутизъм?
 - **Спектър** на възможности и различни поведенчески проявления

Когато става дума за терапии: Стъпка №2

- ✓ Ако се прави индивидуализиран терапевтичен план:
 - ✓ Кой го изработва? – **Социално общуване и комуникация!**
 - ✓ На какъв език?
 - ✓ Съобразен ли е с културата, възрастта, развитието и езиковите възможности на детето?
 - ✓ Възползва ли се терапевтичният метод от **уменията и интересите на детето?**

Когато става дума за терапии: Стъпка №3

- ✓ **Кой и как** е тествал ефективността?
- ✓ Научно изследване

Научни изследвания

- Въпрос? – проверка на литературата и належащи теми
 - Как да се тества експериментално?
 - Дизайн на експеримента
 - Одобрение от етичен комитет
 - Провеждане: събиране на данни
 - Анализирание на данни
 - Изводи и писане на статии
 - Оценка от експерти в областта
 - Публикация
-

Когато става дума за терапии: Стъпка №3 Научни изследвания

- **Участници:**

- Бройка на децата
- Възраст на децата
- Характеристика на децата – език, култура, социален статус

Когато става дума за терапии: Стъпка №3 Научни изследвания

- **Дизайн 1:**

- Продължителност на терапията
 - Промени, които се дължат на развитието
- Сравнение с контролна група:
 - Друга терапия
 - Продължаване на предишна терапия
 - Лист с чакащи

Когато става дума за терапии: Стъпка №3 Научни изследвания

- **Дизайн 2:**

- Как се разпределят участниците в различните групи: терапевтични и контролна

- Randomization – Произволно
- Randomized Control Trial (RCT)
- Sequential Multiple Assignment Randomized Trial (SMART) – разпределяне повече от един път в различните фази на изследването (Kasari et al. 2014)

Когато става дума за терапии: Стъпка №3 Научни изследвания

- **Показатели**

- Стандартизирани тестове
- Въпросници
- Наблюдение
- Клинична оценка

Когато става дума за терапии: Стъпка №3 Научни изследвания

- **Мерило за ефективност:**
 - **Outcome measure**
 - Разликата в показателите преди и след терапията
 - Статистически значима разлика
 - Практически значима разлика
 - (p value и брой на участниците)

Когато става дума за терапии: Стъпка №3 Научни изследвания

- Мерило за ефективност:
 - Outcome measure
- **Replication Crisis/Reproducibility of Findings: Възпроизводимостта на резултатите - ПРОВЕРКА**

Допълнителна Информация

- Поведенчески терапии
- Schreibman et al. 2015: **Naturalistic Developmental Behavioral Interventions: Empirically Validated Treatments for Autism Spectrum Disorder** in *Journal of Autism and Developmental Disorders*

